

Identifying and evaluating the effective factors on the education of teacher ethics with emphasis on the teachings of Islam in second year secondary school teachers in Tehran

Seyedah Badri Sadat Hosseini, Mehdi Davaee[✉], Najmeh Vakili, Masoumeh Samadi

Abstract

Background and Aim: Paying attention to ethics and teacher's ethics has become one of the subjects accepted in schools and educational centers and one of the interesting and significant subjects for researchers to be addressed under different titles such as work ethics, professional ethics, etc. The current research was conducted with the aim of identifying and evaluating the effective factors on the education of teacher ethics with an emphasis on the teachings of Islam in the second year secondary school teachers in Tehran. **Method:** In terms of fundamental-applied purpose, in terms of information data, the mentioned research was of a mixed type and in terms of execution, the foundation data was in the qualitative part and descriptive survey in the quantitative part. The participants in the qualitative part of the research were education experts. To determine the samples, a non-random sampling method was used, and 20 people were considered as the sample size using the principle of saturation. In the quantitative part, the statistical population included all teachers of the second year of high school in Tehran. Cochran's formula was used to determine the sample size of the quantitative part and 300 people were selected as the research sample. The sampling method in this research was cluster random. Semi-structured interviews were used in the qualitative part of this research. In order to collect data in the quantitative part, library methods (including books, authoritative scientific databases and university theses) and field methods (questionnaire created by the researcher) were used. The validity and reliability of the tool were investigated and influenced. The method of data analysis in the qualitative part of the theoretical coding was derived from the data theorizing method. In the quantitative part, a sample t-test was used. **Results:** The results of the present study showed that the dimensions of teacher ethics training with emphasis on Islamic teachings in second year secondary school teachers in Tehran include cognitive training, emotional training, and behavioral training. Also, the effective aspects of teacher ethics training with emphasis on Islamic teachings in second year secondary school teachers in Tehran include values and moral norms of society, policy making and planning in educational system, teacher and curriculum. **Conclusion:** Foundations and obstacles for the implementation of teacher ethics training with emphasis on the teachings of Islam in second year secondary school teachers in Tehran including environmental, social, educational, support, planning in the educational system and teachers' awareness were introduced.

Received: 01.11.2021

Revision: 31.12.2021

Acceptance: 13.01.2022

Keywords:

teachings of Islam, education, ethics, teacher

How to cite this article:

Hosseini, S.B., Davaee, M., Vakili, N., Samadi, M. Identifying and evaluating the effective factors on the education of teacher ethics with emphasis on the teachings of Islam in second year secondary school teachers in Tehran. *Jayps*, 2021, 2(2): 471-482

Article type

Original research

1. Seyedah Badri Sadat Hosseini, P.hD student of Philosophy of Education, Department of Educational Sciences, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran; **2. Mehdi Davaee**, Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran; **3. Najmeh Vakili**, Assistant Professor of Department of Educational Sciences, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran; **4. Masoumeh Samadi**, Associate Professor of Islamic Education Research Department, Education Research Institute, Research Institute of Education Studies, Tehran, Iran

✉ Correspondence related to this article should be addressed to **Mehdi Davaee** Master student of General Psychology, Badvard Branch, Islamic Azad University, Badrud, Iran
Email: davaee@yahoo.com

شناسایی و ارزیابی عوامل مؤثر بر تربیت اخلاق معلمی با تأکید بر آموزه‌های اسلام در معلمان دوره دوم مقطع متوسطه شهر تهران

سیده بدری السادات حسینی، مهدی دوابی،[✉] نجمه وکیلی، معصومه صمدی

<p>چکیده</p> <p>زمینه و هدف: توجه به اخلاق و اخلاق معلمی، امروزه تبدیل به یکی از موضوعات پذیرفته شده در مدارس و مراکز آموزشی و یکی از موضوعات جالب و قابل توجه برای محققین است که تحت عناوین مختلفی مانند اخلاق کار، اخلاق حرفه‌ای، و ... به آن پرداخته شود؛ بنابراین پژوهش حاضر با هدف شناسایی و ارزیابی عوامل مؤثر بر تربیت اخلاق معلمی با تأکید بر آموزه‌های اسلام در معلمان دوره دوم مقطع متوسطه شهر تهران انجام پذیرفت. روش پژوهش: پژوهش مذکور از نظر هدف بنیادی- کاربردی، از نظر داده‌های اطلاعاتی، از نوع آمیخته و از نظر نحوه اجراء، داده بنیاد در بخش کیفی و توصیفی پیمایشی در بخش کمی بود. شرکت کنندگان در بخش کیفی پژوهش، خبرگان آموزش و پرورش بود. برای تعیین نمونه‌ها از روش نمونه‌گیری غیر تصادفی هدفمند استفاده شد که ۲۰ نفر با استفاده از اصل اشباع به عنوان حجم‌نمونه، در نظر گرفته شد. در بخش کمی نیز جامعه آماری، شامل تمامی معلمان دوره دوم مقطع متوسطه شهر تهران بود. برای تعیین حجم‌نمونه بخش کمی از فرمول کوکران استفاده شد و تعداد ۳۰۰ نفر به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش تصادفی خوشه‌ای بود. در بخش کیفی پژوهش حاضر از مصاحبه‌های نیمه ساختمند استفاده شد. به‌منظور گردآوری داده‌ها در بخش کمی، از روش‌های کتابخانه‌ای (شامل کتاب‌ها، پایگاه‌های معتبر علمی و پایان‌نامه‌های دانشگاهی) و میدانی (پرسشنامه محقق ساخته) استفاده شد. روایی و پایایی ابزار مورد بررسی و تأثیر قرار گرفت. روش تحلیل داده‌ها در بخش کیفی کدگذاری نظری برگرفته از روش نظریه‌پردازی داده بنیاد بود. در بخش کمی از آزمون تی تک نمونه‌ای بهره گرفته شد. یافته‌ها: نتایج پژوهش حاضر نشان دادند که ابعاد تربیت اخلاق معلمی با تأکید بر آموزه‌های اسلام در معلمان دوره دوم مقطع متوسطه شهر تهران، شامل تربیت شناختی، تربیت عاطفی، تربیت رفتاری است. همچنین، ابعاد مؤثر بر تربیت اخلاق معلمی با تأکید بر آموزه‌های اسلام در معلمان دوره دوم مقطع متوسطه شامل، ارزش‌ها و هنجارهای اخلاقی جامعه، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در نظام آموزشی، معلم و برنامه درسی است. نتیجه‌گیری: بسترها و موانع پیاده‌سازی تربیت اخلاق معلمی با تأکید بر آموزه‌های اسلام در معلمان دوره دوم مقطع متوسطه شهر تهران شامل ابعاد محیطی، اجتماعی، آموزشی، حمایت، برنامه‌ریزی در نظام آموزشی و آگاهی معلمان معرفی شدند.</p>	<p>دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۸/۱۰</p> <p>اصلاح مقاله: ۱۴۰۰/۱۰/۱۵</p> <p>پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۱۰/۲۲</p> <p>واژه‌های کلیدی: آموزه‌های اسلام، تربیت، اخلاق، معلم</p> <p>نحوه ارجاع دهی به مقاله: حسینی، س.ب.، دوابی، م.، وکیلی، ن.، و صمدی، م. (۱۴۰۰). <i>ارزیابی تأثیر خصوصیات شخصیتی و سبک‌های هویتی و مدل پنج عاملی شخصیت بر رضایت از زندگی و خودکارآمدی دانشجویان در مواجهه با اختلالات روانی</i>. <i>دوفصلنامه مطالعات روان‌شناختی نوجوان و جوان</i>، ۲(۱): ۴۸۲-۴۷۱</p> <p>نوع مقاله: پژوهشی اصیل</p>
<p>۱. سیده بدری السادات حسینی، دانشجوی دکتری فلسفه تعلیم و تربیت، گروه علوم تربیتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران؛ ۲. مهدی دوابی، استادیار گروه علوم تربیتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران؛ ۳. نجمه وکیلی، استادیار فلسفه تعلیم و تربیت، گروه علوم تربیتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران؛ ۴. معصومه صمدی، دانشیار فلسفه تعلیم و تربیت، گروه پژوهش تعلیم و تربیت اسلامی، پژوهشکده تعلیم و تربیت، پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش، تهران، ایران</p> <p style="text-align: right;">✉ مکاتبات مربوط به این مقاله باید خطاب به مهدی دوابی استادیار گروه علوم تربیتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران است. پست الکترونیکی: davaee@yahoo.com</p>	

مقدمه

عوامل مختلفی در بهبود عملکرد معلمان نقش دارند از جمله توجه به تربیت اخلاقی و عواملی که بر آن تاثیر می‌گذارد (غلام پور و همکاران، ۱۴۰۰). تربیت اخلاقی یکی از مهم‌ترین مسائل آموزشی و تربیتی می‌باشد. دستیابی به این هدف بزرگ در نهاد آموزش و پرورش، نیازمند نقشه‌ای است که در ادبیات علوم تربیتی، به آن برنامه درسی می‌گویند؛ این طرح و نقشه، زمانی می‌تواند آن نهاد را به اهداف مطلوب خود برساند که بر مبنای، اصول و شیوه‌های دینی و ارزشی فرهنگ حاکم بر آن کشور استوار باشد؛ نیل به الگوی برنامه درسی تربیت اخلاقی مبتنی بر تعالیم دینی، می‌تواند، نیل به طراحی برنامه درسی جامع در زمینه تربیت دینی را فراهم سازد (قربانخانی و همکاران، ۱۴۰۰).

از دیگر نتایج، تربیت اخلاقی، رسیدن به خود کنترلی است. برای اینکه بتوانیم از کنترل‌های بیرونی به سمت کنترل‌های درونی حرکت کنیم یکی از مهم‌ترین ابزارهای کار تربیت اخلاقی است. افرادی که از تربیت اخلاقی مناسبی برخوردارند، می‌توانند در زمینه‌های مختلف و در رویارویی با مسایل پیش آمده، خود را کنترل کنند. در واقع فقط باقوانین و مقررات نمی‌توان جوامع را اداره کرد بلکه در کنار آن‌ها به ابزار دیگری نیاز است که اخلاق نام دارد. به اعتقاد کارشناسان برای اداره بهتر جوامع، ضرورت دارد که اخلاق در کنار قانون قرار بگیرد. اگر اخلاق در زندگی کاری انسان وجود و حضور داشته باشد، کار کردن شیرین و توام با رضایت شغلی و احساس رضایتمندی و خودشکوفائی از یکسو و رضایت مردم و پیشرفت امور و شکوفائی کار از سوی دیگر است و در نتیجه موجبات رضایت خالق و بارش رحمت‌ها و برکت‌های او خواهد شد (نوروزی و همکاران، ۱۴۰۰). اگر اخلاق‌گرایی به عنوان یک عامل مهم در فرهنگ یک جامعه رخنه داشته باشد، می‌تواند، موجبات کاهش تنش‌ها و ارتقای سطح موفقیت را در سازمان‌ها پدید آورد؛ در دنیای امروز، اخلاق‌گرایی که حاصل تربیت اخلاقی است، می‌تواند موجب تفاوت بین جوامع باشد و موفقیت جوامع اخلاق مدار را به نسبت دیگر جوامع رقم بزند (غلامی، ۱۴۰۰).

ساده‌ترین انگاره در تعریف تربیت اخلاقی، فرایند یادگیری توجه به درون انسان، ارزش‌ها و مسئولیت‌پذیری در زندگی است. «کادوزیر» درباره ویژگی‌های افرادی که از تربیت اخلاقی بهره برده‌اند، مواردی همچون مسئولیت‌پذیری، برتری‌جویی و رقابت‌طلبی، صادق بودن، احترام به دیگران و رعایت و احترام نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی، عدالت و انصاف، همدردی با دیگران و وفاداری را بیان می‌کند (قاضی و همکاران، ۱۳۹۷). اخلاق‌گرایی در معلمان، عاملی است برای پیشرفت سیستم آموزش و پرورش (آزاد و همکاران، ۱۴۰۰). توجه به اخلاق و اخلاق معلمی، امروزه تبدیل به یکی از موضوعات پذیرفته شده در مدارس و مراکز آموزشی و یکی از موضوعات جالب و قابل توجه برای محققین است که تحت عناوین مختلفی مانند اخلاق کار، اخلاق حرفه‌ای، و... به آن پرداخته می‌شود (سمپالا و همکاران، ۲۰۲۲). تعلیم و تربیت نیز یک فرآیند بنیادین در حیات بشر است بنابراین در تعلیم و تربیت، نقش اخلاق به ویژه اخلاق معلمی بسیار مهم و مؤثر می‌باشد. به منظور تربیت انسان‌های خوب، آموزش اخلاق به‌عنوان «اخلاق» باید در سیستم آموزشی قرار گیرد (گاسپار، ۲۰۲۲). دهقان کلور و نجفی (۱۴۰۰)، در پژوهشی نشان دادند که نسان تربیت‌یافته اخلاقی، فردی است که بر عواطف خود کنترل داشته و آن‌ها را در مسیر رضایت الهی ابراز می‌کند، و این مهم نیازمند آماده‌سازی و برداشتن موانع است؛ چراکه تربیت اخلاقی در بعد عاطفی دارای دو بعد سلبی و ایجابی است؛ که در بعد سلبی، پیرایش نفس از رذایل عاطفی و در بعد ایجابی، آراستن آن به فضایل عاطفی مدنظر است. به گفته اهل عرفان، اول تخلیه، سپس تجلیه. نخست باید نفس را از آلودگی‌ها پیراست و سپس آن را با فضیلت‌های اخلاقی آراست. از این‌رو، می‌توان به اهمیت روش‌های اصلاح‌گرایانه عاطفه‌مدار در تربیت اخلاقی پی برد. هدف از این مقاله استخراج روش‌های اصلاح‌گرایانه عاطفه‌مدار در تربیت اخلاقی براساس دیدگاه آیت‌الله مصباح استیافته‌ها نشان می‌دهد که جهت اصلاح عواطف مذموم در تربیت اخلاقی می‌توان از روش‌های پیش‌گیری، غفلت‌زادایی، تذکر، ترهیب، و موعظه بهره گرفت. زارع و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهشی نشان دادند که بیشتر توانمندی‌های انسان به

و آماده سازی ایشان برای کسب اخلاق پرداختند. این پژوهش از نوع کیفی بوده و نتایج حاصل از پژوهش نشان دادند که تربیت اخلاقی معلمان به مقوله های روانشناسی و فردی اشاره دارد و اینکه معلمان باید در ابتدا ویژگیهای اخلاقی فردی را در خود تقویت کنند. وظیفه سازمان نیز ارائه آموزشهای لازم روانشناسی برای تقویت اخلاق در ایشان است. ارار و ساتی^۱ (۲۰۲۲)، در پژوهشی نشان دادند که مدیران و رهبران اخلاق گرا در مدارس بر تربیت معلمان اخلاق مدار و ارائه تصمیمات مبتنی بر اخلاق تاثیر می گذارند. پوئنارو (۲۰۲۲) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که حفظ اخلاق گرای در آموزشهای آنلاین بر یادگیری با کیفیت تاثیر معناداری دارد؛ همچنین نتایج نشان دادند که مسئولیت پذیری اخلاقی معلمان در ارزیابی دانش آموزان تاثیر گذار است. با توجه به مرور نتایج پژوهش های صورت گرفته پژوهشگر به دنبال پاسخ به سئوالات پژوهشی زیر است:

سؤال ۱: ابعاد، مولفه ها و شاخص های تربیت اخلاق معلمی با تاکید بر آموزه های اسلام در معلمان دوره دوم مقطع متوسطه شهر تهران کدامند؟

سؤال ۲: ابعاد، مولفه ها و شاخص های موثر بر تربیت اخلاق معلمی با تاکید بر آموزه های اسلام در معلمان دوره دوم مقطع متوسطه شهر تهران کدامند؟

سؤال ۳: بسترها و موانع پیاده سازی تربیت اخلاق معلمی با تاکید بر آموزه های اسلام در معلمان دوره دوم مقطع متوسطه شهر تهران کدامند؟

روش پژوهش

پژوهش مذکور از نظر هدف بنیادی- کاربردی است و جهت حل مساله و سرانجام دستیابی به اطلاعاتی جهت اخذ تصمیم و رفع نیازها و حوائج اداری و حتی فردی کارایی دارد. از نظر داده های اطلاعاتی، این پژوهش آمیخته است که ضمن عنایت به خبرگان این حوزه، به بررسی ابعاد، مولفه ها و شاخص های تربیت اخلاق معلمی بر اساس آموزه های اسلامی مبادرت ورزیده است. از نظر نحوه اجراء، تلاش محقق بر استفاده از روش داده بنیاد (مصاحبه با خبرگان)

دانایی برمی گردد و دانایی جز با دانش اندوزی به دست نمی آید. شخصیت آدمی در پرتو کسب دانش و معرفت، در تمامی ساحت های وجودی، به رشد و تکامل می رسد. به همین دلیل، جامعه هایی که علوم و معارفشان در رشته ها و زمینه های مورد نیاز رشد نکرده باشد، نمی توانند به شکوفایی برسند. در زمان حاضر اخلاق به عنوان یکی از ضروریات جامعه دانشگاهی کشور محسوب می شود و تقویت و رشد اخلاق دانش اندوزی با توجه به تاثیر آن بر رفتار علمی ما در مراحل تحصیل، تدریس، تحقیق و خدمات علمی، از الزامات کشور به شمار می رود. نتیجه گیری: روش تدریس نیازمحور بر تقویت و پیشرفت اخلاق دانش اندوزی دانشجو معلمان مؤثر بود. خوانساری و صادقی (۱۳۹۸)، در پژوهشی با به این نتیجه رسیدند که خودگروی اخلاقی نظریه ای هنجاری است که با تاکید بر ارزش های خودگرایانه، انسان را صرفاً مسئول تأمین منافع شخصی می داند. یعنی آدمی باید به دنبال بیشترین خیر برای خود و فارغ از دیگران باشد. از جمله مسائلی که این نظریه در تبیین و توجیه با آن مواجه است مسئله «دیگری» و «مسئولیت اخلاقی» در قبال دیگران است؛ «دیگری» موضوعی جدی است و بسیاری از ارزش های اخلاقی در پیوند با دیگران ارزش و معنا پیدا می کند. نگاه خودگرایانه، به بی ارزشی اخلاق اجتماعی و نگاه ابزاری به دیگران می انجامد. انسان خودگرا برای ارضای لذت و شادکامی شخصی و تأمین رضایت خویش مسئولیت پذیر است و این نگاهی ابزاری و غیراصیل به مسئولیت اخلاقی در قبال دیگران است. هرچند امکان مسئولیت اخلاقی، در قبال خود یا مسئولیت اخلاقی غیراصیل در قبال دیگری، در این نظریه وجود دارد اما این تبیین موجب محاسبه گری و استفاده ابزاری از دیگران می شود. ابراهیمی فرد و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی با به این نتیجه دست یافتند که بین اخلاق کار حرفه ای معلمان و مسئولیت اجتماعی رابطه وجود دارد؛ همچنین نتایج نشان داد اخلاق کار حرفه ای ۵۲ درصد از رابطه را تبیین می کند. دکر و همکاران (۲۰۲۲)، در پژوهشی به مرور سیستماتیک اخلاق معلمان

موضوعی برای محاسبه پایایی مصاحبه‌های انجام گرفته استفاده شد. برای تعیین روایی پرسشنامه از روایی ظاهری، محتوایی و سازه استفاده شد و پایایی از طریق ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی^۲ محاسبه شد که همگی مورد تایید قرار گرفتند. روش تحلیل داده‌ها در بخش کیفی کدگذاری نظری برگرفته از روش نظریه‌پردازی داده بنیاد بود. در بخش کمی برای پاسخ به سؤال‌های پژوهش از آزمون تی تک نمونه ای بهره گرفته شد.

یافته‌ها

برای پاسخ به این سوال از کدگذاری نظری استفاده شد. در واقع، تحلیل پاسخ‌های جمع‌آوری شده از مصاحبه با خبرگان به این سؤال جواب داد. برای پاسخ به این سوال از نرم‌افزار MAXQDA که نرم‌افزاری حرفه‌ای برای تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده توسط روش‌های کیفی و ترکیبی است، استفاده شد. نتایج پژوهش حاضر نشان دادند که ابعاد تربیت اخلاق معلمی با تأکید بر آموزه‌های اسلام در معلمان دوره دوم مقطع متوسطه شهر تهران، شامل تربیت شناختی، تربیت عاطفی، تربیت رفتاری است. همچنین، ابعاد مؤثر بر تربیت اخلاق معلمی با تأکید بر آموزه‌های اسلام در معلمان دوره دوم مقطع متوسطه شهر تهران شامل، ارزش‌ها و هنجارهای اخلاقی جامعه، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در نظام آموزشی، معلم و برنامه درسی می باشد. بسترها و موانع پیاده سازی تربیت اخلاق معلمی با تأکید بر آموزه‌های اسلام در معلمان دوره دوم مقطع متوسطه شهر تهران شامل ابعاد محیطی، اجتماعی، آموزشی، حمایت، برنامه‌ریزی در نظام آموزشی و آگاهی معلمان معرفی شدند. چک‌لیست مربوط به نتایج تحلیل محتوای مصاحبه با استفاده از کدگذاری باز، محوری و انتخابی آورده شده است. تحلیل داده‌ها با استخراج مفاهیم و مقوله‌ها آغاز گردید (کدگذاری باز) و مفاهیم و مقوله‌های بی‌ربط و تکراری حذف گردیدند که نتایج کدگذاری باز و همچنین کد مصاحبه کننده‌ها، فراوانی و منبع مربوط به هر یک از مقوله‌ها در جدول ۱ آمده است.

و استفاده از الگوهای پیمایشی است که در دو مرحله کیفی و کمی به گردآوری داده‌های اطلاعات پژوهش اقدام می‌گردد. جامعه آماری در بخش کیفی پژوهش، شامل خبرگان آموزش و پرورش بود که شرط انتخاب آن‌ها برای جمع‌آوری داده‌ها، داشتن حداقل مدرک دکتری و داشتن شغل اجرایی و آموزشی در زمینه تربیت اخلاق معلمی باشند که در سطوح تصمیم‌گیری‌های آینده مدارس چه در حال حاضر و چه در گذشته نقش داشته و دارند. این گروه را به اصطلاح خبرگان آگاه می‌نامند که در فرایند مصاحبه شرکت کردند. در این پژوهش برای تعیین نمونه‌ها از روش نمونه‌گیری غیر تصادفی هدفمند^۱ استفاده شد که ۲۰ نفر با استفاده از اصل اشباع به عنوان حجم نمونه، در نظر گرفته شد. مشخصات مصاحبه شونده‌گان شامل ۷ نفر از معاونین پرورشی، ۸ نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان و ۵ نفر از معلمان با تجربه مقطع متوسطه شهر تهران بودند. گروه دوم از جامعه آماری این پژوهش در بخش کمی شامل تمامی معلمان دوره دوم مقطع متوسطه شهر تهران به تعداد ۲۵۲۲ نفر بود. برای تعیین حجم نمونه بخش کمی از فرمول کوکران استفاده شد: بنابراین تعداد ۳۰۰ نفر به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند؛ اما به منظور تعمیم پذیری بیشتر و جلوگیری از ریزش حجم نمونه ۴۰۰ پرسشنامه در میان آزمودنی‌ها توزیع شد. به‌طور کلی روش نمونه‌گیری در این پژوهش تصادفی خوشه‌ای حجم نمونه تعیین شد. بدین توضیح که از ۲۲ منطقه شهر تهران، ۷ منطقه به صورت تصادفی انتخاب و از هر منطقه ۲ ناحیه تصادفی انتخاب شد و از هر ناحیه ۸ مدرسه و از هر مدرسه هم ۳ معلم انتخاب شد. در بخش کیفی پژوهش حاضر از مصاحبه‌های نیمه ساختمند استفاده شد. همچنین، به‌منظور گردآوری داده‌های مورد نیاز پژوهش و تعیین صحت و سقم آن‌ها در بخش کمی، پرسشنامه‌ای محقق ساخته بر گرفته از کدهای حاصل از مصاحبه تنظیم شد. برای حصول اطمینان از روایی ابزار در بخش کیفی پژوهش از نظرات اساتید آشنا با این حوزه و متخصصان دانشگاهی که در این حوزه خبره و مطلع بودند استفاده شد. در پژوهش کنونی از پایایی بازآزمون و روش توافق درون

جدول ۱. لیست کلیه مفاهیم استخراج شده از تکنیک مصاحبه نیمه ساختاریافته

سازه	مولفه	کدگذاری باز (شاخص)	کد مصاحبه شونده
عوامل تشکیل دهنده	تربیت شناختی	رشد اخلاقی	13, 14, 111, 15
		هویت دانشی وابسته به اخلاق	12, 111, 15
		برنامه ریزی بر اساس رسیدن به کمال و سعادت	112, 18, 13
		ارتقای دانش ذهنی نسبت به اخلاق مداری	13, 14, 111, 15
		دانش اصالت اخلاقی	113, 14, 111, 15
		شناخت اخلاق اجتماعی	112, 18, 13
		شناخت ابعاد اخلاق مداری	13, 14, 111, 15
	تربیت عاطفی	پایبندی به توحید، معاد و نبوت	113, 12, 111, 15
		غنی سازی ارزشهای اخلاقی	112, 18, 13
		صداقت	13, 14, 111, 15
		احترام به دیگران	16, 14, 110, 115
		رعایت ارزشها و هنجارهای اجتماعی	112, 18, 13
		عدالت محوری	13, 14, 111, 15
		وفاداری	13, 17, 110
عوامل موثر	ارزشها و هنجارهای اخلاقی جامعه	تهذیب نفس	112, 18, 13
		نگرش معنوی	13, 14, 111, 15
		فضیلت اخلاقی	12, 14, 110, 15
		ایمان	112, 18, 13
		روحیه دگر خواهی	13, 14, 111, 15
		انگیزش اخلاقی	14, 111, 115
		اعتدال و میانه روی	112, 18, 13
	تربیت رفتاری	خودتاملی	13, 14, 111, 15
		مسئولیت پذیری اخلاقی	13, 114, 11, 15
		گفتمان اخلاق مدار	112, 18, 13
		عملکرد اخلاقی	13, 114, 111, 15
		ارتباطات اخلاقی	12, 14, 111, 15
		رفتار اخلاقی	112, 18, 13
		خویشتن داری	13, 14, 111, 15
ارزشها و هنجارهای اخلاقی جامعه	رهبری اخلاق مدار	14, 110, 15	
	رفتار عادلانه	112, 18, 13	
	اظهار اخلاق گرایی در رفتار	13, 14, 111, 15	
	تعلق به هویت جمعی	13, 12, 111, 115	
	همزیستی مسالمت آمیز	112, 18, 13	
	تعلق خاطر به آموزش و یادگیری	13, 14, 111, 15	
	اعتقاد به باورهای اخلاقی در همه آحاد جامعه	14, 111, 15	
اخلاقی جامعه	سازگاری با شرایط اخلاق مدار آموزشها	112, 18, 13	
	روحیه مشارکت پذیری در جامعه	13, 14, 111, 15	
	پاسخ دهی در قبال مسئولیتها و انتخاب در افراد جامعه	12, 14, 15	
	درگیری آموزشی	112, 18, 13	

13, 14, 111, 15	برنامه ریزی در سطوح فرهنگی جامعه جهت آموزش ارزشهای اخلاقی		
111, 115, 114, 12, 110	استفاده از ساتوجه به نیازهای مادی و معنوی	سیاستگذاری و برنامه ریزی در نظام آموزشی	
112, 15, 114, 12, 111	عدم پیچیدگی در انجام امور آموزشی مدرسه		
112, 15, 114, 12, 111	عدم تمرکز نسبت به تعیین محتوای آموزشی		
13, 14, 111, 15	توجه به پویایی آموزشی معلمان		
112, 15, 114, 12, 111	پویایی آموزش متناسب با پویایی محیط		
111, 15,	دستورالعمل‌های آموزشی شفاف		
17, 111, 118	فعالیت‌های فوق برنامه جهت ایجاد فضای اخلاق مدار		
15, 111, 14, 113	هوش اخلاقی	معلم	
13, 111, 15	خودارزیابی اخلاقی		
112, 18, 123	توجه به تفاوت‌های فردی معلمان		
13, 14, 111, 121	عدالت محوری		
112, 114, 12, 122	خود کنترل آگاهانه معلمان در راستای تعالی اخلاقی		
112, 15, 125, 12, 111	صلح پذیری و سلامت روان		
13, 14, 111	استفاده از سبک‌های اخلاق مدارانه		
13, 15, 114, 12, 111	برقراری ارتباط صمیمانه همراه با اعتماد و صداقت		
12, 15, 112, 12, 111	ارائه محتوای اخلاق محور	برنامه درسی	
112, 15, 12, 111	ترغیب معلمان به اعتماد به برنامه های درسی پنهان و غیررسمی		
17, 111, 118	امکان اجرا برنامه درسی در سیستم‌های مختلف وابسته به ارزشها و باورهای اخلاقی		
113, 114, 115	ارائه محتوای آموزش مبتنی بر عدالت محوری		
112, 15, 114, 12, 111	تقویت اخلاق حرفه‌ای معلمان		
13, 14, 111, 15	فرصت ایجاد شده در سازگاری با محیط بیرونی مدارس بالاخص در دوران کرونا	محیطی	بسترها
112, 18, 13	بینش و بصیرت مسئولین آموزش و پرورش نسبت به ایجاد زیرساخت-هایی در حال حاضر و آینده نگری نسبت به تغییر رویکرد آموزش معلمان		
13, 14, 111, 15	سازگاری محیطی مدارس در رویارویی با تغییرات رفتاری معلمان مبتنی بر نیازهای روز		
112, 15, 114, 12	بکارگیری شبکه های اجتماعی متنوع آموزشی و به روزرسانی آن برای تقویت تربیت معلمان		
111, 15	نقش کارشناسان روانشناس و مشاوره در مدارس در راستای آماده سازی معلمان برای شرکت در رویکردهای اجتماعی	اجتماعی	
112, 114, 15	مشارکت با مراکز آموزشی مختلف مثل سازمان پژوهشها و نوآوریهای آموزش و پرورش		
112, 15, 114, 12, 111	توسعه ارزش‌های اخلاقی مورد قبول جامعه به منظور تصمیم گیری معلمان مدرسه		

		توسعه هنجارهای اجتماعی مبتنی بر اخلاق موجود در جامعه توسط معلمان	13, 14, 11, 15
		کمک گرفتن از مراکزی مانند مساجد، کتابخانه ها و ... جهت ارتقای تربیت پذیری اخلاقی معلمان	112, 18, 13
	آموزشی	آموزش معلمان بالادست معلمان با سابقه جهت مشاوره به معلمان تازه وارد	13, 14, 111, 15
		آموزش محتوای اخلاقی و مورد نیاز به معلمان در مدارس	13, 14, 111, 15
		ارتقا زیرساخت‌های آموزشی در مدارس برای معلمان	12, 111, 15
		استفاده از اساتید مجرب در آموزش معلمان	112, 18, 13
	حمایت	نبود زیرساخت لازم جهت حمایت از معلمان	13, 14, 111, 15
موانع		عدم توجه به تجهیزات و امکاناتی که تربیت اخلاقی را در معلمان ارتقا می دهد.	113, 14, 111, 15
		عدم توجه به شبکه‌های اجتماعی ملی نظیر صدا و سیما به منظور ارتقای تربیت اخلاقی	112, 18, 13
		نبود پشتیبانی آموزشی لازم از معلمان.	13, 14, 111, 15
		عدم سازگاری با تکنولوژیهای آموزشی نوین و به روز در سایر کشورها	113, 12, 111, 15
		عدم استفاده حداکثری از معلمان دارای صلاحیت حرفه‌ای	112, 18, 13
		عدم توجه به برنامه درسی مختص نیاز معلمان در جهت ارتقای اخلاق مداری	13, 14, 111, 15
		عدم آموزش و آگاهی نسبت به رفتارهای اخلاقی در آموزش‌های آنلاین	16, 14, 110, 115
		عدم تسلط معلم بر استفاده موثر از آموزش تربیت اخلاقی	112, 18, 13
		عدم آگاهی معلم از مفاهیم، ارزشها و مولفه های تربیت اخلاقی	13, 14, 111, 15
		عدم توجه به توانمندسازی معلمان در جهت تربیت اخلاقی	13, 17, 110
	عدم توجه به آموزش صلاحیت حرفه ای معلمان	112, 18, 13	
	عدم توجه به آموزشهای ضمن خدمت	13, 14, 111, 15	

جدول ۲: مولفه‌های شناسایی شده بعد از استفاده از ادبیات، پیشینه و نظریه‌های موجود

سازه	مولفه	تعداد گویه
عوامل تشکیل دهنده	تربیت شناختی	۹
	تربیت عاطفی	۱۳
	تربیت رفتاری	۱۱
عوامل موثر	ارزش‌ها و هنجارهای اخلاقی جامعه	۷
	سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در نظام آموزشی	۷
	معلم	۸
	برنامه درسی	۵
بسترها	محیطی	۴
	اجتماعی	۵
	آموزشی	۴
موانع	حمایت	۵
	برنامه‌ریزی در نظام آموزشی	۵
	آگاهی معلمان	۳

شکل ۱. مدل مفهومی نهایی

جدول ۳. آزمون تی تک نمونه‌ای به منظور بررسی وضعیت موجود				
سازه	مولفه	ارزش آزمون = ۳		
		مقدار تی	سطح معناداری	اختلاف میانگین
عوامل تشکیل دهنده	تربیت شناختی	۶,۷۶	۰,۰۰۰	۰,۳۱
	تربیت عاطفی	۴,۹۸	۰,۰۰۰	۰,۲۳
	تربیت رفتاری	۵,۷۸	۰,۰۰۰	۰,۲۳
عوامل مؤثر	ارزش‌ها و هنجارهای اخلاقی جامعه	۶,۵۷	۰,۰۰۰	۰,۲۹
	سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در نظام آموزشی	۸,۶۴	۰,۰۰۰	۰,۳۹
	معلم	۴,۳۵	۰,۰۰۰	۰,۱۹
موانع	برنامه درسی	۷,۸۰	۰,۰۰۰	۰,۳۶
	حمایت	۳,۹۲	۰,۰۰۰	۰,۱۸
	آگاهی معلمان	۴,۳۹	۰,۰۰۰	۰,۲۰
بسترها	محیطی	۸,۰۴	۰,۰۰۰	۰,۳۵
	اجتماعی	-۰,۱۳	۰,۹۰۰	-۰,۰۱
	آموزشی	۲,۶۵	۰,۰۰۹	۰,۱۲
موانع	برنامه‌ریزی در نظام آموزشی	۳,۳۲	۰,۰۰۱	۰,۱۵
	آگاهی معلمان	۴,۳۹	۰,۰۰۰	۰,۲۰

می‌گیرد. این تربیت بدین معنا است معلمان بر اساس شاخصهای صداقت، احترام به دیگران، رعایت ارزشها و هنجارهای اجتماعی، عدالت محوری، وفاداری، تهذیب نفس، نگرش معنوی، فضیلت اخلاقی، ایمان، روحیه دگر خواهی، انگیزش اخلاقی، اعتدال و میانه روی و خودتاملی مورد سنجش قرار می‌گیرد. به نظر می‌رسد امروز، بیش از پیش به معلمان اخلاق مدار که نگرشهای اخلاقی و معنوی را سرلوحه کار خود قرار داده‌اند نیاز است. این ویژگیهای را می‌توان در تربیت معلمان قرار داد. هرچند که لازم است معلمان با این ویژگیها به استخدام درآیند اما، تربیت ایشان در آموزشهای ضمن خدمت و بر اساس این ویژگیهای اخلاقی بسیار ضروری است. از طرف دیگر، توجه به ابعاد شناختی ضروری است. تربیت اخلاق معلمی، به تربیت شناختی مربوط است. این نوع تربیت به میزان رشد اخلاقی در معلمان اشاره دارد. معلمان نیازمند داشتن هویت دانشی وابسته به اخلاق هستند چراکه آگاهی ایشان نسبت به اخلاقگرایی و کاربرد این دانش، در آموزش و پرورش تحولی اساسی ایجاد می‌کند و دانش آموزان را به عنوان پیامدهای اصلی این نوع تربیت منتفع خواهد کرد. تربیت شناختی به برنامه ریزی بر اساس رسیدن به کمال و سعادت و همچنین، ارتقای دانش ذهنی نسبت به اخلاق مداری نیز اشاره دارد. تربیت اخلاق معلمی اگر بر اساس آموزه های اسلامی باشد، کمال و سعادت دنیوی و اخروی را مد نظر قرار می‌دهد و برای رسیدن به این سعادت‌مندی برنامه ریزی می‌کند. از اینرو، داشتن طرحهای آموزشی در تربیت معلم که فاکتورهای سعادت طلبی و بالندگی را در خود داشته باشد، ضروری است. برای داشتن شناخت خوب د معلمان، دانش اصالت اخلاقی و شناخت اخلاق اجتماعی لازم است. معلمان باید در تعاملات اجتماع یخود نیز اخلاق مداری را دستور کار خود قرار دهند. پایبندی به توحید، معاد و نبوت که اصول دینی مسلمانان است نیز د معلمان حائز اهمیت است. معلمانی که در تربیت قبلی خود از این آموزه‌ها بهره مند شده‌اند، راحت تر می‌توانند خود را با تربیت ضمن خدمت وفق دهند. از اینرو، پرداختن به تقویت و غنی سازی ارزشهای اخلاقی و اسلامی در آموزشهای ضمن خدمت لازم است. تربیت رفتاری نیز از بین انواع

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، سطح معناداری در هر مولفه (بغیر از مولفه‌ی اجتماعی در بسترها) کمتر از ۰,۰۵ می‌باشد، بنابراین فرض صفر با ۹۵ درصد اطمینان برای این مولفه‌ها رد و فرض پژوهش تأیید می‌شود. به عبارت دیگر، وضعیت این مولفه‌ها در **حد مطلوب** (با توجه به اختلاف میانگین که اعدادی مثبت هستند) است. همچنین، چون اختلاف میانگین مولفه‌ی اجتماعی در بسترها عددی کوچک و قابل اغماض است، می‌توان چنین استنباط کرد که وضعیت این مولفه در **حد متوسط** قرار داد.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان دادند که ابعاد تربیت اخلاق معلمی با تاکید بر آموزه های اسلام در معلمان دوره دوم مقطع متوسطه شهر تهران، شامل تربیت شناختی، تربیت عاطفی، تربیت رفتاری است. همچنین، ابعاد موثر بر تربیت اخلاق معلمی با تاکید بر آموزه‌های اسلام در معلمان دوره دوم مقطع متوسطه شهر تهران شامل، ارزشها و هنجارهای اخلاقی جامعه، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در نظام آموزشی، معلم و برنامه درسی می‌باشد. بسترها و موانع پیاده سازی تربیت اخلاق معلمی با تاکید بر آموزه‌های اسلام در معلمان دوره دوم مقطع متوسطه شهر تهران شامل ابعاد محیطی، اجتماعی، آموزشی، حمایت، برنامه‌ریزی در نظام آموزشی و آگاهی معلمان معرفی شدند. در پژوهش حاضر، به دلیل اهمیت تربیت اخلاقی و تبعات مثبتی که بر دانش آموزان و نهاد آموزشی دارد، به این موضوع پرداخته شد. نتایج رتبه بندی نشان دادند که در عوامل تشکیل دهنده، تربیت عاطفی، تربیت شناختی و تربیت رفتاری به ترتیب، در بین عوامل موثر، برنامه درسی، معلم، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در نظام آموزشی و ارزشها و هنجارهای اجتماعی، در عوامل بسترها، عوامل اجتماعی، آموزشی و محیطی و در بین موانع موجود، موانع برنامه ریزی در نظام آموزشی، آگاهی و حمایت، به ترتیب دارای بیشترین اولویت بودند. زمانی که صحبت از تربیت اخلاق معلمی می‌شود در ابتدا با توجه به اولویت بندی مولفه‌های شناسایی شده، تربیت عاطفی مورد توجه قرار

خود معلمان می باشد. این عامل به ویژگی‌ها معلمان وابسته است. هوش اخلاقی، خودارزیابی اخلاقی، توجه به تفاوت‌های فردی معلمان، عدالت محوری، خود کنترل آگاهانه معلمان در راستای تعالی اخلاقی، صلح پذیری و سلامت روان و استفاده از شبکه‌های اخلاق مدارانه و برقراری ارتباط صمیمانه همراه با اعتماد و صداقت از جمله شاخصه‌هایی است که معلم اخلاق مدار و پایبند به ارزشهای اسلامی را نشان می دهد. وجود چنین معلمی برای مدارس متوسط ضروری است چراکه دانش آموزان در این مدارس، در دوران نوجوانی و تغییرپذیری قرار دارند و داشتن معلمانی از این دست می تواند الگوی بسیار خوبی برای تربیت اخلاقی و اسلامی دانش‌آموزان داشته باشد. عامل مهم دیگر، سیاست‌گذاری و برنامه ریزی آموزشی است. باید دانست که هر قدر هم محتوای مطلوب و اخلاق مدار برای آموزش‌های ضمن خدمت تدوین شود، تا این محتوا مورد حمایت قانونی قرار نگیرد و سیاست‌گذاری جدی برای آن انجام نشود، نتیجه مهمی اتفاق نمی افتد. در سیاست‌گذاری تربیتی ابتدا لازم است به نیازهای مادی و معنوی معلمان به شکل توأمان توجه شود و کاهش تمرکز در امور آموزشی و تربیتی در دستور کار قرار گیرد. همچنین، توجه به پویایی آموزشی معلمان که متناسب با محیط آموزشی و استانداردهای بین المللی است و همچنین، اجرای فعالیتهای فوق برنامه جهت ایجاد فضای اخلاق مدار، به تربیت اخلاق معلمی کمک می کند. البته نباید از نقش ارزشها و هنجارهای اجتماعی غافل شد، معلم د رهمین ارزشها و باورها و د رهمین جامعه رشد یافته اند. بنابراین، توجه به ارزشهای اجتماعی می تواند گامی مهم د رجهت تربیت اخلاق معلمی باشد. تعلق خاطر به آموزش و یادگیری، اعتقاد به باورهای اخلاقی در همه آحاد جامعه، سازگاری با شرایط اخلاق مدار آموزش‌ها، روحیه مشارکت پذیری در جامعه، پاسخ دهی در قبال مسئولیتهای و انتخاب در افراد جامعه، درگیری آموزشی و برنامه ریزی در سطوح فرهنگی جامعه جهت آموزش ارزشهای اخلاقی از جمله ارزشهای اخلاقی مبتنی بر آموزه های اسلامی هستند که وجود این ارزشها منجر به تقویت باورهای اخلاقی در معلمان می گردد.

در این پژوهش به شناسایی بسترها و موانع اجرای مدل تربیت اخلاق معلمی نیز همات گمارده شد و نتایج نشان

تربیت اخلاق معلمی است که بر پایه آموزه های اسلامی مطرح می شود. برای تربیت رفتاری معلمان مبتنی بر آموزه های اسلامی، باید به شاخصهای مسئولیت پذیری اخلاقی، گفتمان اخلاق مدار، عملکرد اخلاقی، ارتباطات اخلاقی، رفتار اخلاقی، خویشتن داری، رهبری اخلاق مدار، رفتار عادلانه، اظهار اخلاق گرایی در رفتار و تعلق به هویت جمعی توجه ویژه داشت. توجه به این شاخصها، میزان پاسخگویی مبتنی بر اخلاق را در معلمان ارتقا می دهد و منجر به عملکرد موفقیت آمیز و اخلاق مدار معلمان متوسطه می گردد.

در پژوهش حاضر به عوامل اثرگذار بر تربیت اخلاق معلمی مبتنی بر آموزه های اسلامی، نیز اشاره شد و عنوان شد که ابعاد برنامه درسی، معلم، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در نظام آموزشی و ارزشها و هنجارهای اجتماعی، به ترتیب اولویت به عنوان عوامل اثرگذار بر تربیت اخلاق معلمی می باشند. برنامه درسی به عنوان یکی از اصلی ترین ارکان آموزش و تربیت، در نظر گرفته می شود. د رمورد تربیت اخلاق معلمی، باید به ارائه محتوای اخلاق محور برای معلمان د رآموزشهای ضمن خدمت توجه شود. این محتوا اگر بر اساس آموزه های اسلامی ما باشد و سند تحول بنیادین را نیز پوشش دهد، گامی مهم د رجهت تربیت اخلاقی معلمان دوره دوم متوسطه برداشته است. همچنین، باید معلمان به اعتماد به برنامه های درسی پنهان و غیررسمی ترغیب شوند. چراکه تربیت به شکل غیرمستقیم تاثیرگذاری بیشتری دارد. این نوع تربیت را می توان در گفت و گوهای معلمان با همکاران، کتابهای مختلف، شبکه های اجتماعی و .. جستجو کرد. بسیا ر مهم است که امکان اجرا برنامه درسی در سیستم‌های مختلف وابسته به ارزشها و باورهای اخلاقی برقرار باشد و معلمان برای آموختن نیازی به صرف هزینه خیلی زیاد و استفاده از سیستم بسیار ویژه ای نداشته باشند و تربیت برایشان تسهیل گردد. یکی از عناصری که در تربیت اخلاق مدار مبتنی بر آموزه های اسلامی مد نظر است، عدالت محوری است، از اینرو، ارائه محتوای آموزش مبتنی بر عدالت محوری در آموزشهای ضمن خدمت، ضمن ترغیب معلمان به اجرای عدالت، پیامدهای مطلوبی برای معلمان و دانش آموزان خواهد داشت. عامل بعدی که در تربیت اخلاق معلمی مؤثر است،

اخلاقی، به عنوان موانع عدم برنامه ریزی در نظام آموزشی و در نهایت عدم توجه به توانمندسازی معلمان در جهت تربیت اخلاقی، عدم توجه به آموزش صلاحیت حرفه ای معلمان، عدم توجه به آموزشهای ضمن خدمت، به عنوان موانع آگاهی معلمان در نظر گرفته شدند. در نهایت در این پژوهش مدل مفهومی ترسیم گردید که از اعتبار مناسبی برخوردار بود.

منابع

- ابراهیمی فرد، یونس، اکبرنژاد، غلامرضا، نورعلی زاده، رحمان وبرومند، لقا. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین اخلاق کار حرفه‌ای معلمان و مسئولیت اجتماعی مدارس متوسطه شهرستان گتوند. کنفرانس ملی یافته‌های نوین در حوزه یاددهی و یادگیری.
- آزاد، محسن، بختیار نصرآبادی، حسنعلی و گلستانی، سید هاشم. (۱۴۰۰). بررسی مبانی انسان شناسی تربیت اخلاقی از دیدگاه عبدالله جوادی آملی و محمد غزالی. اخلاق وحیانی، ۱۱۵-۱۴۲
- خوانساری، محمدمامین و صادقی، هادی. (۱۳۹۸). امکان‌سنجی مسئولیت اخلاقی در قبال دیگران در خودگروی اخلاقی. انشان پژوهی دینی، ۴۲، ۱۴۲-۱۲۷
- دهقان کلور، محمد صادق و نجفی، حسن. (۱۴۰۰). روش‌های اصلاح‌گرایانه عاطفه‌مدار در تربیت اخلاقی از دیدگاه آیت الله مصباح. معرفت، ۲۸۷، ۶۴-۵۳
- رهبر. الهه (۱۳۸۹) مقاله: خانواده و نقش عملکرد آن در تربیت دینی. ماهنامه: پیوند. شماره: ۳۷۷. ناشر: و.آ.پ
- زارع، صونیا، کرمی، فاطمه و پورمحمد، محسن. (۱۴۰۰). تأثیر آموزش به شیوه روش تدریس نیازمحور در درس آیین زندگی بر تربیت اخلاق دانش‌اندوزی دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان استان گیلان. مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی، ۸۷، ۵۷۲-۵۵۷
- غلامپور، میثم، فراستخواه، مقصود، آیتی، محسن و پورشافعی، هادی. (۱۴۰۰). تبیین مولفه‌های تربیت اخلاقی دانشجو معلمان براساس اسناد بالادستی دانشگاه فرهنگیان. اخلاق در علوم و فناوری، ۱۵(۴)، ۹۵-۸۶
- غلامی، منظر. (۱۴۰۰). بررسی برنامه درسی مقطع ابتدایی در نظام آموزشی ایران بر اساس جایگاه تربیت اخلاقی. پیشرفتهای نوین در علوم روانشناسی، ۴۱، ۱۸۱-۱۶۹
- فلاح، محمدجواد. (۱۴۰۰). تحلیل معنایی «خلق عظیم» درقرآن بارویکرد تفسیری. اخلاق وحیانی، ۲۱، ۶۶-۳۹
- قربانخانی، امید، طیب حسینی، سید محمود و رفعت، محسن. (۱۴۰۰). راهکارهای گرایشی و منشی درمان تفاخر در تربیت اخلاقی قرآن کریم. اخلاق وحیانی، ۲۰، ۶۸-۳۹

دادند که فرصت ایجاد شده در سازگاری با محیط بیرونی مدارس بالاخص در دوران کرونا، بینش و بصیرت مسئولین آموزش و پرورش نسبت به ایجاد زیرساخت‌هایی در حال حاضر و آینده نگری نسبت به تغییر رویکرد آموزش معلمان، سازگاری محیطی مدارس در رویارویی با تغییرات رفتاری معلمان مبتنی بر نیازهای روز و بکارگیری شبکه های اجتماعی متنوع آموزشی و به روزرسانی آن برای تقویت تربیت معلمان به عنوان بسترهای محیطی معرفی شدند. همچنین بسترهایی مانند نقش کارشناسان روانشناس و مشاوره در مدارس در راستای آماده سازی معلمان برای شرکت در رویکردهای اجتماعی، مشارکت با مراکز آموزشی مختلف مثل سازمان پژوهشها و نوآوریهای آموزش و پرورش، توسعه ارزش‌های اخلاقی مورد قبول جامعه به منظور تصمیم‌گیری معلمان مدرسه، توسعه هنجارهای اجتماعی مبتنی بر اخلاق موجود در جامعه توسط معلمان، کمک گرفتن از مراکزی مانند مساجد، کتابخانه ها و ... جهت ارتقای تربیت پذیری اخلاقی معلمان به عنوان بسترهای اجتماعی و بسترهای آموزش معلمان بالاخص معلمان با سابقه جهت مشاوره به معلمان تازه وارد، آموزش محتوای اخلاقی و مورد نیاز به معلمان در مدارس، ارتقا زیرساخت‌های آموزشی در مدارس برای معلمان، استفاده از اساتید مجرب در آموزش معلمان به عنوان بسترهای آموزشی مورد تحلیل و شناسایی قرار گرفتند. علاوه بر این، موانع نبود زیرساخت لازم جهت حمایت از معلمان، عدم توجه به تجهیزات و امکاناتی که تربیت اخلاقی را در معلمان ارتقا می دهد، عدم توجه به شبکه‌های اجتماعی ملی نظیر صدا و سیما به منظور ارتقای تربیت اخلاقی، نبود پشتیبانی آموزشی لازم از معلمان و عدم سازگاری با تکنولوژیهای آموزشی نوین و به روز در سایر کشورها به عنوان موانع حمایتی در نظر گرفته شدند و موانع عدم استفاده حداکثری از معلمان دارای صلاحیت حرفه‌ای، عدم توجه به برنامه درسی مختص نیاز معلمان در جهت ارتقای اخلاق مداری، عدم آموزش و آگاهی نسبت به رفتارهای اخلاقی در آموزش‌های آنلاین، عدم تسلط معلم بر استفاده موثر از آموزش تربیت اخلاقی، عدم آگاهی معلم از مفاهیم ارزشها و مولفه های تربیت

- guitar ensemble instructors for Singapore's Ministry of Education (MOE) schools. *Academia Letters*, 2.
- Marica, M. A. (2013). On the ethical management of the teaching profession. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 76, 476-480.
- Maula, A. R. (2022). MORAL EDUCATION TOWARD THE DIGITAL REVOLUTION (COMPARATIVE ANALYSIS OF THE ISLAMIC AND WESTERN PHILOSOPHY PERSPECTIVE). *PROCEEDINGS ICHES*, 1(1), 101-111.
- Poenaru, A. G. (2022). Ethical Responsibility of the University Teacher in Online Teaching and Evaluation. In *Ethical Use of Information Technology in Higher Education* (pp. 181-194). Springer, Singapore.
- Ssempala, C., Ssenkusu, P. M., & Mitana, J. M. V. (2022). Initial Teacher Training in the Wake of Uganda's National Teacher Policy and Covid-19 Lockdown: A Technical or Ethical Challenge?. *American Journal of Educational Research*, 10(1), 46-53.
- کمیجانی، داوود و فریادرس، زینب. (۱۳۹۴). آشنایی با ساختار تربیت دینی و راه کارهایی برای پیرش آن در سنین کودکی. آموزه های تربیتی در قرآن و حدیث، ۲، ۱۸-۱.
- نوروزی، سعید؛ مظلومی‌زاده، کمال‌الدین و مظفری، حسین. (۱۴۰۰). ضرورت مربی در تربیت اخلاقی؛ با تأکید بر دیدگاه علامه مصباح یزدی رحمه الله. معرفت اخلاقی، ۳۰، ۳۲-۱۹.
- Arar, K., & Saiti, A. (2022). Ethical leadership, ethical dilemmas and decision making among school administrators. *Equity in Education & Society*, 27526461211070828.
- Decker, D. M., Wolfe, J. L., & Belcher, C. K. (2022). A 30-year systematic review of professional ethics and teacher preparation. *The Journal of Special Education*, 55(4), 201-212.
- Feinsinger, A., Pouratian, N., Ebadi, H., Adolphs, R., Andersen, R., Beauchamp, M. S., ... & NIH Research Opportunities in Humans Consortium. (2022). Ethical commitments, principles, and practices guiding intracranial neuroscientific research in humans. *Neuron*, 110(2), 188-194.
- Gaspar, M. (2022). Ethical considerations in Music Education: The professional development of